

Utvidgning av Tunturits naturreservat i Gällivare och Pajala kommuner samt upphävande av tidigare beslut

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), MB, beslutar länsstyrelsen att det område som utmärkts på bifogad karta, Bilaga 2, ska utgöra Tunturits naturreservat. Den slutliga inmätningen av området kan innebära mindre justeringar av reservatets avgränsning och areal.

För att uppnå och tillgodose syftet med reservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt MB m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt MB m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (Bilaga 5).

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap. 7 § första stycket MB sitt beslut om bildande av Tunturits naturreservat i Gällivare och Pajala kommuner från den 19 september 2008, dnr 511-1492-98.

Syfte

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö med dess höga biologiska mångfald och opåverkade vildmarkskaraktär. Områdets skogar, våtmarker, sjöar, vattendrag och andra ingående ekosystem ska ges förutsättningar att utvecklas naturligt. De delar av området som idag har lägre naturvärden ska utvecklas i riktning mot ett naturligt tillstånd. Syftet är även att

bevara ett sammanhängande naturlandskap och motverka fragmentering. Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer är syftet också att tillgodose behovet av ostörd natur för friluftslivet.

Syftet ska nås genom att:

- skogsbruk, exploateringar och annan verksamhet som kan skada naturmiljön i området förhindras,
- reservatets naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas i huvudsak fritt genom naturliga processer,
- ge möjlighet till naturvårdsbränning som ersättning för utebliven naturlig brand, men kantzoner till sjöar och vattendrag ska skyddas från brand,
- skogliga utvecklings- och arronderingsmarker återställs till ett mer naturligt tillstånd genom fri utveckling eller naturvårdande skötsel som exempelvis naturvårdsbränning, stängsling, ringbarkning och/eller röjning av ungskog,
- vid behov återställa vattenmiljöernas naturliga hydrologi och struktur genom att till exempel lägga igen diken, åtgärda vandringshinder, restaurera våtmarker eller återställa vattendrag efter flottledsrensning,
- främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet bekämpas, i de fall det är möjligt,
- åtgärder kan genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

Skälen för länsstyrelsens beslut

Skälen för bildandet av reservatet, tillika dess prioriterade bevarandevärden är naturområdets sammanhängande storlek och obrutenhet, den urskogsartade skogen med dess stora biologiska mångfald, de värdefulla vattenmiljöerna, samt mycket höga kvartärgeologiska bevarandevärden. Områdets höga värden för friluftslivet liksom de naturtyper och arter som är utpekade inom Natura 2000 är också skäl för bildande av reservatet.

Skogsavverkning, dikning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden förstörs. Vandringshinder och ohållbart fiske innebär också hot mot områdets värdefulla vattenmiljöer.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § MB om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller enligt lag är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar. Skada eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar, med undantag för röjning, utglesning eller flytt av liggande döda träd i samband med bedrivande av renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) enligt A 14,
2. på annat sätt än vad som anges under punkt 1 skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, till exempel genom att borra, spränga, anordna upplag, gräva, dikesrensa, schakta eller dumpa,
3. uppföra eller utöka byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk, med undantag för älgstorn enligt A 12,
4. anlägga väg eller led,
5. anlägga ledning i luft, mark eller vatten,
6. bedriva vattenverksamhet, till exempel genom vattenreglering, muddring, avledande av vatten eller anläggande av vandringshinder,
7. plantera in växt-, djur-, eller svampart,
8. släppa ut eller sprida avloppsvatten, gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen,
9. framföra motordrivna fordon,
10. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller andra markeringar i naturen.

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

11. förändra byggnad eller anläggning,
12. uppföra älgstorn,
13. utföra fiskevårdande åtgärder såsom iläggning av sten eller grus, borttagning av vandringshinder eller liknande,
14. genomföra röjning eller utglesning av täta yngre bestånd med låga naturvärden eller flytt av liggande döda träd, i samband med bedrivande av renskötsel i enlighet med

rennäringslagen (1971:437). För att tillstånd ska kunna meddelas krävs att:

- det sker i begränsad omfattning och i för rennäringen viktiga betesmarker, passager och flyttleder,
- staten äger marken,
- manuella metoder används i första hand, samt att
- fällda träd lämnas i naturreservatet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § MB om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas att tåla att följande åtgärder kan komma att genomföras för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. utmärkning av reservatet,
2. uppsättning och underhåll av informationsskyltar,
3. naturvårdsbränning,
4. stängsling, röjning av ungskog samt katning, ringbarkning och veteranisering av träd i skogliga utvecklings- och arronderingsmarker,
5. bekämpning av främmande arter,
6. utförande av återställningsåtgärder rörande vattenkvalitet, hydrologi och bottenmiljöer som exempelvis utrivning av vandringshinder eller igenläggning av diken,
7. genomförande av undersökningar av flora och fauna samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål,
8. tillgängliggörande av reservatet för besökare genom anläggande och underhåll av fågeltorn, raststugor, torrdass, stigar, leder, spänger, broar, rastplatser, eldstäder och vindskydd.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
2. samla in vedsvampar, mossor, lavar eller ryggradslösa djur,
3. skada vegetationen i övrigt genom att till exempel gräva upp växter,

4. fånga, skada eller döda ryggradsdjur. Ta ägg eller störa djurlivet genom att exempelvis klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt,
5. skräpa ner,
6. framföra motordrivna fordon.

Undantag från A- och C-föreskrifter

Föreskrifterna ska inte hindra:

1. förvaltaren att utföra de åtgärder för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § MB i detta beslut,
2. underhåll av byggnader, stigar, leder eller andra anläggningar. Innan större underhållsåtgärder, exempelvis trädsäkring, ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd. Breddning av ledningsgator omfattas inte av undantaget.
3. bedrivande av renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller terrängkörning i samband med bedrivande av renskötsel enligt terrängkörningsförordningen (1978:594).
4. snöskoteråkning på väl snötäckt mark i enlighet med terrängkörningsförordningen (1978:594). Skador på vattenmiljöer, mark och vegetation får ej uppstå.
5. plockning av bär och matsvamp,
6. bedrivande av jakt och fiske i enlighet med gällande lagstiftning,
7. användande av terrängskoter, till exempel fyrhjuling, vid uttransport av fälld älg eller björn. Särskild försiktighet ska iakttas för att undvika skador på mark, vegetation och vattenmiljöer.
8. rättighetsinnehavare att fälla träd som riskerar att falla på byggnader.
9. rättighetsinnehavare att röja och ta bort sly, ta tillvara på fallna träd samt uppföra mindre markanläggningar som t ex spänger eller eldstäder inom 25 m från huvudbyggnad.

Beskrivning av ärendet

De höga naturvärdena i det ursprungliga Tunturits naturreservat uppmärksammades redan i samband med Urskogsinventeringen i början av 1980-talet (SNV pm 1510, 1986). Området bedömdes hålla

högsta värdeklass och avsattes också som "Domänreservat" av den dåvarande markägaren Domänverket.

Regeringen beslutade 1995 att Tunturit skulle ingå i det europeiska nätverket för skyddad natur, Natura 2000 (SE 0820221) och själva reservatsbildningen slutfördes 2008.

I samband med en inventering av skyddsvärda statliga skogar som länsstyrelsen och Naturvårdsverket genomförde under åren 2003-2005 uppmärksammades höga naturvärden i området Rissavinsa, som gränsade till Tunturits naturreservat i sydost. Inventeringen gjordes på uppdrag av regeringen och redovisades i Naturvårdsverkets rapporter 5339, 5344, 5345 och 5473. För Norrbottens län redovisades totalt 432 områden som skyddsvärda.

En utvidgning av Tunturits naturreservat, genom en sammanslagning med den norra delen av Rissavinsa, föreslogs efter att frågan om att formellt skydda fjällnära skogar lyftes i samband med Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73. Inom ramen för skogsutredningen redovisades ett antal värdefulla fjällnaturskogar på statens innehav. I Skogspropositionen 2021/22:58 föreslog regeringen att staten ska vara föregångare i arbetet med formellt skydd av skog och att skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till fjällnära skog bör få områdesskydd. Riksdagen tillstyrkte Skogspropositionens inriktning 2022.

Skogsutredningen och Skogspropositionen ledde bland annat fram till regeringsuppdraget att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog (M2022/01240) som gavs till Naturvårdsverket. Ett resultat av regeringsuppdraget var att Naturvårdsverket och Sveaskog, i februari 2023, tecknade en överenskommelse om att skydda cirka 100 000 hektar fjällnaturskogar. Området Rissavinsa ingick i överenskommelsen och den norra delen kommer att få ett formellt skydd i och med utvidgningen av Tunturits naturreservat.

Enligt 2 § lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket ska länsstyrelsen konsultera samiska företrädare innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Förfrågan om konsultation har skickats till Tärendö sameby, Girjas sameby, Sametinget och Svenska samernas riksförbund. Konsultation begärdes av Girjas sameby och Sametinget. Konsultationen har genomförts och avslutats i enighet.

På grund av oklarheter kring förekomsten av ströängar inom reservatet togs den 16 september 2024 ett beslut om att förslaget om utvidgning skulle delges innehavare av särskild rätt till marken genom kungörelsedelgivning. Enligt delgivningslagen (2010:1932) har kungörelsedelgivning skett när två veckor har förflutit från beslutet om kungörelsedelgivning. Därefter har sakägarna en månads yttrandetid, som i detta fall löpte ut den 1 november 2024. Handlingarna fanns tillgängliga hos länsstyrelsen samt Gällivare och Pajala kommuner under denna tid. Till samebyarna Girjas och Tärendö, markägaren Sveaskog, samt de övriga kända sakägarna Lehtirova wind AB och NET4MOBILITY, skickades även förslaget till beslut ut per e-post. Ingen av dessa har inkommit med något yttrande. Dessa informerades även att ärendet delges via kungörelsedelgivning, och de uppmanades att sprida denna information till andra berörda. Kungörelsedelgivningen publicerades även som annons i NSD, Haparandabladet och Norrbottens-Kuriren den 20 september 2024.

Ärendet har remitterats till Skogsstyrelsen, Sametinget, Försvarmakten och Sveriges geologiska undersökningar (SGU).

Skogsstyrelsen har meddelat att de inte har något att erinra mot förslaget.

Försvarmakten har inte inkommit med något yttrande.

Sametinget och SGU har valt att yttra sig och deras yttrande redogörs för under *Synpunkter på förslaget* nedan.

Beslutet har i enlighet med 25 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. föregåtts av samråd med Gällivare och Pajala kommuner.

Gällivare kommun meddelar att de inte har något att erinra mot förslaget. Pajala kommun har inte inkommit med något yttrande.

Samråd har genomförts med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Båda myndigheterna tillstyrker förslaget.

Synpunkter på förslaget

Sametinget

Sametinget har i sitt yttrande framför att renskötseln och samiska näringar fortsatt måste kunna bedrivas obehindrat i naturreservatet

och att berörda samebyar ska få inflytande i bildandet av naturreservatet. Man framhåller att renbetet inte får påverkas negativt och att framkomligheten för renarna och renskötarna inte får hindras. Sametinget menar även att bildande av naturreservat kan anses ha en positiv påverkan på renskötseln och i förlängningen det samiska folkets möjlighet att utöva sin kultur och samfundsliv när skyddad natur gagnar renbetesmarker. Vidare framför Sametinget att det samiska kulturarvet, både i form av fysiska lämningar och det immateriella kulturarvet i form av exempelvis berättelser, traditioner och beskrivande naturnamn även bör beaktas. Sametinget är positiva till att samråd ska genomföras med samebyn inför skötselåtgärder som kan medföra påverkan på förutsättningarna för renskötseln.

Sveriges geologiska undersökning

SGU meddelar att de avstår från att yttra sig. Till detta har de dock bifogat en bilaga innehållandes en generell formulering som SGU använder vid många remisser. Bilagan är av sådan art att länsstyrelsen ändå betraktar den som ett yttrande, och som därför kommer redogöras för och bemötas i detta beslut.

För att underlätta SGU:s arbete och minska länsstyrelsens administrativa börda, anser SGU det vara önskvärt att det tydligt framgår av reservatsföreskrifterna att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten som utförs av statlig myndighet ska tillåtas. Detta då de geologiska undersökningarna bidrar med viktig och grundläggande information som används i många samhällssektorer. SGU menar att de geologiska undersökningarna ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning, och att SGU:s undersökningar generellt inte är av sådan art att de strider mot det naturbevarande syftet med naturreservatet.

SGU framhåller Sveriges behov av kritiska och strategiska råvaror, och att geologisk kunskap är central för att kunna identifiera malmpotentiella områden. De vill också uppmärksamma länsstyrelsen på EU:s förordning om kritiska råvaror (CRMA) som trädde i kraft 23 maj 2024. Förordningen ställer krav på ökad kartläggning och utvinning av strategiska råvaror i medlemsstaterna, i syfte att minska sårbarheten och öka försörjningsberedskapen i Sverige och EU, meddelar SGU. Slutligen framför de att detta intresse måste beaktas i länsstyrelsens fortsatta arbete, och relaterade samhällskonsekvenser bör utvärderas. Yttrandet bemöts i avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Tunturits naturreservat utgör ett av de största, sammanhängande vildmarksområdena som återstår nedanför fjällkedjan. Området utgör en från naturvårdssynpunkt mycket värdefull naturskog som hyser en stor mångfald av växter och djur knutna till naturskogsmiljöer. Området har egenskaper och strukturer som bildats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid. Reservatet har även mycket höga kvartärgeologiska bevarandevärden.

Området utgör en från naturvårdssynpunkt mycket värdefull naturskog. De vidsträckta ur- och naturskogarna i området uppvisar generellt en mycket låg påverkansgrad och hyser en stor mångfald av växter och djur knutna till naturskogsmiljöer. Reservatets sjöar och vattendrag mynnar ut i Torne och Kalix älvsystem, som är utpekade som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag genom natura 2000. Detaljerad kunskap om områdets limniska värden saknas dock, då varken de limniska Natura 2000- naturtyperna eller andra limniska värden har inventerats inom ramen för reservatsbildningen. Våtmarkerna i området har mycket låg påverkansgrad och hyser synnerligen höga naturvärden. Flera av reservatets större våtmarker är klassade med högsta värdeklass i länsstyrelsens våtmarksinventering.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden samt dess opåverkade och ostörda karaktär förstörs. De höga naturvärden som finns i området kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Detta beslut omfattar hela det ursprungliga Tunturits naturreservat. Utvidgningen tillför ytterligare naturvärden i form av urskogsartad gransumpskog, granurskog, urskogsartade björk- och granbrännor, samt värdefulla vattendrag och våtmarker med höga naturvärden. Genom utvidgningen ökar förutsättningarna för att uppnå syftet med reservatet. Länsstyrelsen anser därför att kraven på synnerliga skäl för upphävande enligt 7 kap. 7 § första stycket MB är uppfyllda. Enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket MB får ett upphävande endast meddelas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område. Länsstyrelsen bedömer att det nya naturreservatet stärker skyddet av områdets naturvärden och ökar dess geografiska omfattning.

Intrånget i naturvärdet bedöms därför vara skäligt kompenserat. Sedan år 2008 då reservatsbeslut för det ursprungliga reservatet fattades, har länsstyrelsen gjort en del generella justeringar och förtydliganden av föreskrifterna för naturreservat. Förändringarna är anpassningar till rådande lagstiftning och till länsstyrelsens riktlinjer för hur reservatsbeslut bör utformas. Ändringarna har gjorts för att stärka skyddet av områdets naturvärden, men även för att underlätta prövning och tillsyn i reservatet.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Sveriges geologiska undersökning

SGU har begärt att det tydligt ska framgå av reservatsföreskrifterna att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten som utförs av statlig myndighet ska tillåtas.

Länsstyrelsen instämmer med SGU om att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten är viktigt för samhället, och att det finns ett stort samhällsintresse för metaller som bland annat krävs för den gröna omställningen. Vilken påverkan geologisk kartläggning har på naturreservatets naturmiljöer, arter och friluftslivsvärden beror bland annat på metod, samt var och när under året undersökningarna genomförs. Även om många metoder enligt SGU ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning, så kan det inte uteslutas att vissa undersökningsåtgärder kan ha negativ påverkan på reservatets naturvärden.

Föreskrifterna ska skydda mot åtgärder som kan skada de höga naturvärdena och därmed motverka syftet med reservatet. Det är alltså åtgärderna i sig som måste regleras, vem som orsakar skadan saknar betydelse. Länsstyrelsen ser därför ingen möjlighet att utforma särskilda undantag för statliga myndigheter såsom SGU föreslår.

Uppkommer det behov av att utföra åtgärder för undersökning, kartläggning eller inventering som strider mot naturreservatets föreskrifter finns möjlighet att söka dispens från föreskrifterna. Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Länsstyrelsen vill belysa att vissa undersökningsåtgärder redan är tillåtna, då de inte strider mot reservatsföreskrifterna. Sådana åtgärder kräver ingen dispens alls.

Länsstyrelsen bedömer vidare att befintlig miljölagstiftning och naturreservatens syften inte kan inskränkas eller urholkas bara för att underlätta SGU:s arbete eller minska länsstyrelsens administrativa börda.

SGU meddelar även att underlagen till naturreservat vanligtvis har brister vad gäller inkluderande av geologisk information. Länsstyrelsen instämmer delvis med detta, men menar att remissen ger SGU möjligheten att tillföra besluten den information som de önskar. SGU förmedlar dock inte längre någon generell geologisk information om naturreservaten.

Länsstyrelsen känner till EU:s förordning om kritiska råvaror, och beaktar redan intressen såsom samhällets behov av metaller och mineral vid bildande av naturreservat. Om regeringen och riksdagen anser att mer omfattande avvägningar mellan försörjningsberedskap, ekonomiska intressen och naturvärden ska göras bör dessa enligt länsstyrelsen i stället lämpligen hanteras på nationell nivå i samband med att nya mål för skydd beslutas nationellt.

Överensstämmelse med strategier för skydd samt förenlighet med miljömål

Beslutet följer gällande riktlinjer för urval och bildande av naturreservat. Det ligger i linje med Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden. Beslutet ger därmed ett värdefullt bidrag till uppfyllandet av följande miljö kvalitetsmål:

- Levande skogar
- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Storslagen fjällmiljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Begränsad klimatpåverkan

Beslutets förenlighet med planer och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB

Reservatet berör ett område som är av riksintresse för rennäringen som enligt 3 kap. 5 § andra stycket MB ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande.

Länsstyrelsen har infört långtgående undantag från föreskrifterna för att inte inskränka renskötselrätten. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar rennäringens bedrivande.

Reservatet berör ett område som är av betydelse för totalförsvaret och som enligt 3 kap. 9 § första stycket MB så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Eftersom inga objekt högre än 20 m är planerade att uppföras bedömer Länsstyrelsen att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar totalförsvarets intressen.

Reservatet berör ett område som är av riksintresse för Natura 2000 Habitatdirektivet enligt 4 kap. 8 § MB. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som bidrar till att stärka skyddet för detta riksintresse.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen.

Intresseprövning

I enlighet med 7 kap. 25 § MB ska det finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och de inskränkningar som beslutet innebär för den enskildes markanvändning. Därför ska det alltid göras en intresseprövning mellan allmänna och enskilda intressen.

Länsstyrelsen bedömer att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som har gjorts är nödvändiga för att bevara de höga naturvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte. Berörda markägare har ersatts för det intrång i pågående markanvändning som reservatsbeslutet innebär.

Konsekvensutredning

Enligt förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska en myndighet inför beslut om föreskrifter eller allmänna råd så tidigt som möjligt utreda ordningsföreskrifternas kostnadsmässiga och övriga konsekvenser. Enligt samma förordning får myndigheten göra ett undantag från regeln om den bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning. Länsstyrelsen bedömer att ordningsföreskrifterna behövs för att tillgodose syftet med

naturreservatet. Föreskrifternas konsekvenser för allmänheten eller i övrigt bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning inte behöver upprättas.

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Tunturits naturreservat

Kommun: Gällivare och Pajala

Lägesbeskrivning: 3 km öster om Nilivaara

Fastigheter: Vettasjoki 6:6, Naturvårdsverket
Rissa 1:14, Naturvårdsverket
Nilivaara 6:4, Naturvårdsverket
Granhult 15:1, Naturvårdsverket
Granhult 7:2, Naturvårdsverket
Suorsa 2:1, Sveaskog
Vettasjoki 6:1, Sveaskog

Natura 2000: Tunturit SE0820221, Torne och
Kalix älvsystem SE0820430

Samebyar: Girjas och Tärendö samebyar

Förvaltare: Länsstyrelsen

Area: ca 12 334 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 7387 ha
varav produktiv skog ca 4599 ha
Våtmark ca 3537 ha
Sjöar och vattendrag ca 64 ha
Övrig mark ca 1345 ha

Beskrivning av området

Tunturits naturreservat är ett stort och starkt kuperat, väglöst vildmarksområde i ett ovanligt östligt läge. Större delen av reservatet ligger ovanför gränsen för fjällnära skog och från de många bergstopparna i reservatet har man en milsvid utsikt över reservatets vackra, vidsträckta myrmarker, fjällhedar och urskogar. Mellan topparna Ustunturi och Porotunturi i reservatets norra del ligger sjön Narkusjärvi.

Den ursprungliga delen av Tunturits naturreservat är ett Natura 2000 område. Områdets sjöar och vattendrag mynnar dessutom ut i Torne och Kalix älvsystem, Västeuropas enda större oreglerade vattensystem. Även detta är ett Natura 2000 område och ett mycket värdefullt exempel på ett stort naturligt vattensystem.

Naturreservatet har mycket höga kvartärgeologiska bevarandevärden, då området utgör en del av ett relik landskap med mycket begränsad påverkan av de senaste två istiderna. Området är så opåverkat av den senaste nedisningen att inte ens blocken och stenarna i markytan rubbats ur sina lägen. Landskapet formades för ca 100 000 år sedan och i området finns mycket tydliga spår av det synnerligen bistra klimat som rådde under den föregående isfria perioden för ca 75 000 år sedan. Motsvarande klimat finns idag bara i Antarktis och under denna tid bildades de stora områden med frostsprängt berg (rösberg) som täcker bergstopparna i området. Under samma period bildades även de vindslipade block som förekommer allmänt i reservatet. Berggrunden domineras av sura bergarter, främst graniter av Linatyp, vilket sannolikt är en bidragande orsak till skogarnas generellt låga bonitet. En annan bidragande orsak kan vara att marken urlakats under de två tidigare isfria perioderna.

I Tunturit finns ett flertal större myrkomplex, varav flera är klassade med högsta värdeklass i länsstyrelsens våtmarksinventering. Bland dessa märks Narkausvuoma i reservatets nordöstra del, Murtomaanvuoma i nordväst, samt Vinsavuoma längst ner i sydost. I dalgången mellan bergen ses långsmala strängmyrar och på bergens sidor uppträder översilningsmyrar. Myrslätter har bedrivits på vissa av våtmarkerna i området och till exempel på Keskiilakijänkkä finns fortfarande några lador kvar som påminner om äldre tiders markanvändning. Området har inte fornminnesinventerats och det finns därför inga registrerade fornlämningar i reservatet. Det är dock känt att Tunturit under lång tid nyttjats som renbetesland av den samiska befolkningen. Hela området har även i dag betydelse för renskötsel och delar av reservatet nyttjas av de olika samebyarna till olika ändamål under olika delar av året.

Skogarna i Tunturit domineras av vidsträckta områden med gamla urskogsartade granskogar med mycket höga naturvärden. I stora delar av naturreservatet saknas helt spår av skogsbruk och skogen uppvisar tydlig urskogskaraktär. I vissa delar finns dock spår av äldre plockhuggning, till exempel i tallskogarna öster om Kouloiva. Inslaget av lövträd varierar i området, men högre upp i sluttningarna

på bergen ökar inslaget av björk gradvis, innan skogen helt tar slut och övergår i en karg fjällhed.

Även om skogarna i reservatet till övervägande del är mycket gamla, förekommer även en del yngre skogar av både gran och löv som uppkommit efter skogsbränder på 1800-talet. Sådana bestånd finns bl. a på syd- och västsluttningen av Porotunturi och längst ner i den södra utbuktningen av reservatet. Tallskog förekommer främst på Nakaustunturis sydsluttning samt i dalgången öster om de tre Kuoloivabergen. Skogarna är till stor del lågproduktiva även om det lokalt förekommer bestånd med högre bonitet, främst i nordsluttningar med rörligt markvatten. I dessa bestånd förekommer mycket gammal, grovvuxen granskog på frisk ristyp som i anslutning till bäckdrag ibland övergår i högörttyp.

Stora mängder död ved förekommer och på de många lågorna, särskilt i norra delen av reservatet, finner man ett flertal rödlistade arter som är knutna till gamla granurskogar. Grantickeporing, nordlig parasitporing, samt flera exemplar av rosenticka har hittats i nordvästra delen av reservatet, liksom ullticka, gammelgranskål, rynkskinn, gränsticka, lappticka, harticka och ostticka. Violmussling har påträffats i den södra utbuktningen av reservatet och tajgaskinn har observerats i den nordöstra delen.

Sammantaget utgör Tunturit ett unikt vildmarksområde med mycket höga natur- och bevarandevärden.

Information

Detta beslut ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningar.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ MB gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. MB kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ MB vid vite förelägga om rättelse.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön enligt annan lagstiftning.

Tunturits naturreservat ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom Natura 2000-områden kräver tillstånd enligt 7 kap. 28a – 29 b §§ MB.

Ni kan överklaga beslutet

Se Bilaga 1 med överklagandehänvisning.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § MB, vilka gäller omedelbart.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med naturvårdshandläggare Anna Swärd som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Per-Anders Jonsson och jurist Sofia Sandelid medverkat.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning
2. Karta över reservatet
3. Översiktskarta
4. Äldre avgränsning
5. Skötselplan

Ni kan överklaga beslutet hos regeringen

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Norrbotten antingen via e-post; norrbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Norrbotten, 971 86 Luleå.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Ni anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post norrbotten@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-225 50 00. Ange ärendets diarienummer.

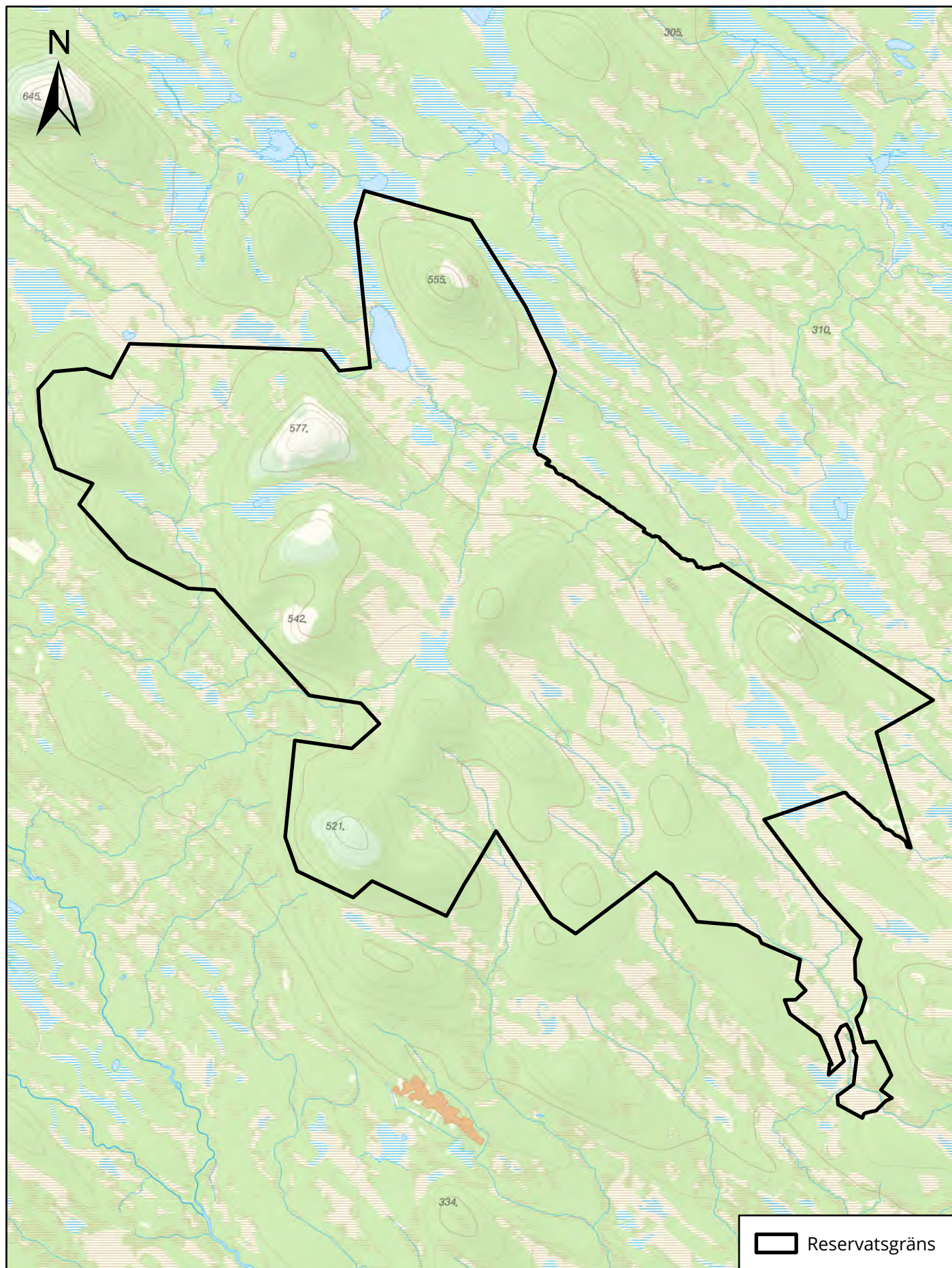
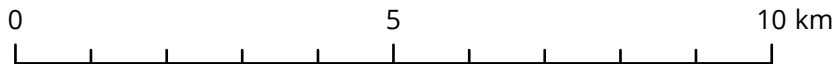

Tunturits naturreservat

Areal: ca 12334 ha

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:100 000

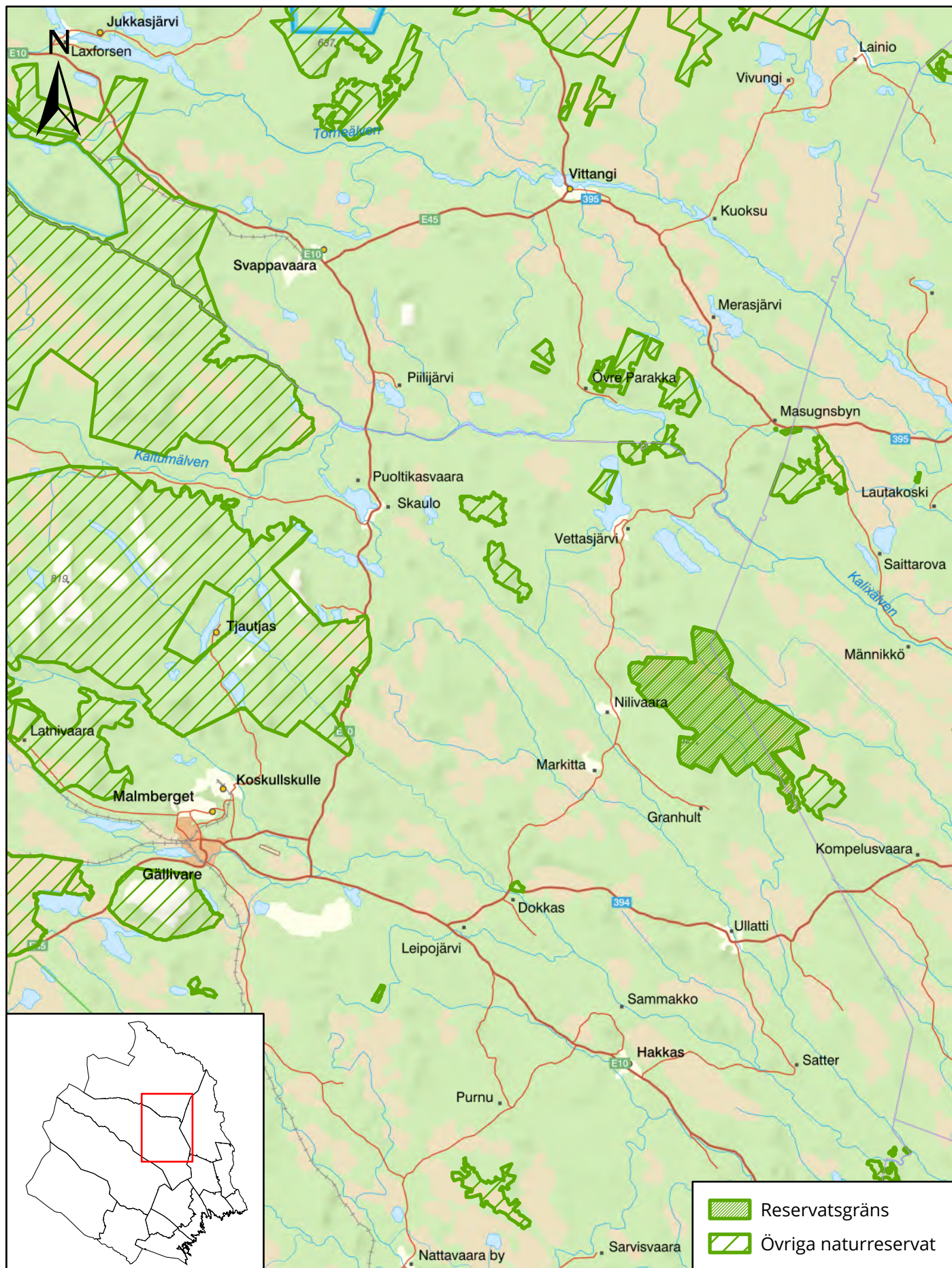
Tunturits naturreservat

Gällivare och Pajala kommuner

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:500 000

0 10 20 40 km

Tunturits naturreservat

Äldre avgränsning

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:100 000

